

FYLKESMANNEN I HEDMARK
Oppvekst- og utdanningsavdelingen

ENDELIG TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Hedmark fylkeskommune – Stange videregående skole

Arkivkode 2017/2023

Tidsrom:

mars 2017 – november 2017

Hedmark fylkeskommune:
HAMAR

Postmottak 4404. Bedriftssenteret, 2325

Fylkesmannens tilsynsgruppe:

Anne Lise Slåtsveen Feiring, tilsynsleder

Atle Teksum, revisor i foreløpig rapport

Jørn Olav Authen, revisor i endelig rapport

Kontaktperson i Hedmark fylkeskommune:

Kjell Melby, ass. fylkesskolesjef

Kontaktperson ved Stange videregående skole:

Alf Aschim, rektor

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	5
2. Om tilsynet med Hedmark fylkeskommune – Stange videregående skole.....	5
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler.....	5
2.2 Tema for tilsynet.....	5
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	6
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	6
3.1 Rettslige krav	6
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	8
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	18
3.4 Fylkesmannens konklusjon	21
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	22
4.1 Rettslige krav	22
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	23
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	28
4.4 Fylkesmannens konklusjon	30
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	31
5.1 Rettslige krav	31
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	32
5.3 Fylkesmannens vurderinger.....	34
5.4 Fylkesmannens konklusjon.....	36
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	36
6.1 Rettslige krav	36
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	37
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	38
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	38
7. Frist for retting av brudd på regelverket	39
8. Skoleeiers frist til å rette	40
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	41

Sammendrag

Tema og formål

Temaet for tilsynet ved Hedmark fylkeskommune, Stange videregående skole, er rettet mot skolens kjernevirksomhet: *skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen*. Det overordnede målet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag.
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte.
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning.
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring.

Tilsynet skal bidra til at Hedmark fylkeskommune som skoleeier sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

Manglende etterlevelse av regelverket kan føre til at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

Gjennomføring

23.03.2017:	Fylkesmannen i Hedmark – varselbrev om tilsynet – Hedmark fylkeskommune
21.04.2017:	Hedmark fylkeskommune ved Stange videregående skole – innsending av egenvurderingsskjema og dokumentasjon
11.05.2017:	Fylkesmannen i Hedmark – åpningsmøte og intervju
Uke 22	Fylkesmannen i Hedmark – sender foreløpig tilsynsrapportrapport
07.06.2017	Fylkesmannen i Hedmark – sluttmøte
30.06.2017	Hedmark fylkeskommune – Stange videregående skole - frist for kommentarer til foreløpig tilsynsrapport
01.03.2018	Hedmark fylkeskommune – Stange videregående skole – frist for å lukke påleggene med korreksjonspunkter

Avdekkede lovbrudd

Fylkesmannen har konstatert tre regelverksbrudd i dette tilsynet, knyttet til følgende områder:

1. Skolens arbeid med opplæring i fag.
2. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte.

3. Særskilt språkopplæring.

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket i tilsynet. Fristen er 01.03.2018. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen erklæring om at bruddene på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Hedmark vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 23.03.2017 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Hedmark fylkeskommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Stange videregående skole.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for denne tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er **01.03.2018**. Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Hedmark vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Hedmark fylkeskommune – Stange videregående skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som brudd på regelverket, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- skolens arbeid med opplæringen i fag
- undervisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at skoleeier som ansvarlig sørger for at elevene:

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Stange videregående skole.

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Hedmark fylkeskommune ble åpnet gjennom brev 23.03.2017. Skoleeier er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 3-4 og forskrift til opplæringsloven § 1-3. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 3-4.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 3-4 og forskrift til opplæringsloven § 1-1 eller § 1-3. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. En elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene, jf. opplæringsloven § 5-5. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/skoleeier gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringsplanen (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

I «Stange videregående skole. Årsmelding skoleåret 2015/2016, Åpenhet og mangfold, engasjement og mestring» kommer det frem at skolen har hatt større fokus på arbeidet med lokale læreplaner og tydelige vurderingskriterier, samt tydelig klasseledelse i henhold til skolens «husregler», som er skolens dokument for arbeid med godt læringsmiljø. I pedagogisk forum og på utviklingsdager har skolen jobbet med tilpasset opplæring, felles og i avdelingene. Standarder for god undervisningspraksis er det arbeidet med i pedagogisk forum, avdelings- og seksjonsmøter. Dokumentet *Standard for god undervisningspraksis* er Hedmark fylkeskommune sine føringer for god undervisningspraksis. Intervjuer viser at dette dokumentet er kjent og innarbeidet hos de fleste av lærerne.

Gjennom *FYR-prosjektet* har skolen arbeidet med yrkesretting av fellesfagene opp mot temaer på det yrkesfaglige utdanningsprogrammet. Dette for at tematikk, arbeidsmetoder og eksempler fra programfagene lettere kan integreres i opplæringen og i de lokale læreplanene for fellesfagene. Skolen vil følge opp dette arbeidet gjennom IKO-arbeidet og i klasselærermøtene. Målet er at yrkesretting blir implementert i samtlige klasser og aktuelle fag. I *Norsk for yrkesfag vg1 + vg2* kommer det frem at man skal bruke fagkunnskap fra eget utdanningsprogram i foredrag og diskusjoner om skole, samfunn og arbeidsliv. I *informasjonsskrivet* fra faglærer kommer det ikke frem at opplæringen og vurderingssituasjoner i norsk er knyttet opp mot temaer i programfagene, bortsett fra en arbeidsrapport elevene skal skrive. I samtaler med elevene kommer det frem at programfagene i liten grad er implementert i norskopplæringen.

Utviklingsplan for Stange videregående skole. Skoleåret 2016-2017 bygger på opplæringspolitisk plan for Hedmark fylkeskommune, og viser at skolen blant annet har utarbeidet delmål om at elevene skal oppnå økt læringsutbytte ut fra egne forutsetninger. Dette skal nås gjennom følgende utviklingstiltak for skoleåret 2016/2017:

- *IKO-prosjektet*
- *studieverksted*
- *lærer å lære*
- *tilpasset opplæring som overbyggende tema i skolens pedagogiske forum, klassemøter*
- *felles utviklingsdag med grunnskolene i Stange*
- *etablere rutiner og standarder:*
 - *standarder for god undervisningspraksis*
 - *husregler for Stange vgs. (godt læringsmiljø)*
 - *kontaktlærerhefte (årshjul, rutiner og funksjonsbeskrivelse)*
 - *system for klasselærermøter*
 - *tydeliggjøring av læreplanmål og vurderingskriterier gjennom lokale læreplaner i fag*
 - *elev- og foreldresamtaler*

Andre delmål er at lærerne skal klargjøre: hva elever skal gjøre for å bli bedre i fagene, skal gi støtte og hjelp i skolearbeidet, bry seg om og ha tro på elevene og at elevene på

yrkesfaglige utdanningsprogram opplever relevans i fellesfagene. Dette skal blant annet nås gjennom tydeliggjøring av læreplanmål og vurderingskriterier gjennom lokale læreplaner i fag.

I *Styring- og delegasjonsreglement for Stange videregående skole*, egenrevisering fra rektor og intervju kommer det frem at rektor har delegert arbeidet med å følge opp at undervisningspersonalet knytter opplæringsinnhold til kompetansemålene i det enkelte fag til avdelingslederne. Avdelingslederne har fått ansvaret til å følge opp skolens utviklingsplan med tilhørende kvalitetskrav og at nødvendige virkemidler utvikles og tas i bruk for å nå målene i planen. De har fått ansvar for å gjennomføre avdelingsmøter og koordineringsmøter med trinnledere/fagledere/seksjonsledere etter *Møteplan 16/17* og *Årsplan 16/17*, som viser årshjul for møter i bruk av bundet tid.

I *Oversikt over arbeidsoppgaver/stillings- og funksjonsbeskrivelser – Stange vgs* har ass. rektor blant annet fått delegert ansvar for å følge opp kvalitetsutvikling og arbeid med skolens kvalitetsbeskrivelse, herunder skolevurdering og brukerundersøkelser, samt rapportering internt og eksternt.

Skolen har i *Lokalt arbeid med læreplaner Stange vgs* utarbeidet et gjeldende styringsdokument for arbeidet med lokale læreplaner. Dokumentet beskriver skolens organisering av undervisningen, arbeid med vurdering og plan for elev- og foreldreoppfølging. Den inneholder en mal for lokale læreplaner ved skolen, og gir føringer for hva de skal inneholde – herav en oversikt over fagets timetall, hvordan undervisningen blir organisert, hvordan kompetansemålene operasjonaliseres gjennom læringsmål og innhold for elevene (herunder arbeidet med grunnleggende ferdigheter), hvilke vurderingskriterier som skal anvendes og hvordan vurderingen gjennomføres i faget.

I *intervju* kom det frem at det er stor frihet for lærerne til å tilpasse denne malen etter egne behov. *Lokalt arbeid med læreplaner Stange vgs* gir føringer for arbeidet med grunnleggende ferdigheter, jf. Udirs rammeverk for grunnleggende ferdigheter, som er lagt ved som vedlegg. Det er gitt føringer for hvilke forpliktende dokumenter som skal følges:

- Opplæringsloven.
- Forskrift til opplæringsloven.
- Opplæringsplan skal være i samsvar med LK06.
- Opplæringsplan må være egnet til at elevene/lærlingene kan nå kompetansemålene. For at noe skal være opplæringsplan, må det være koblet til kompetansemålene. De har ikke anledning til å velge bort kompetansemål.
- Grunnlaget for vurdering er kompetansemålene. Det skal være kjent for elev/læring hva som vektlegges.

Grunnlaget for lokalt arbeid med læreplaner er; læreplanverkets generelle del, prinsipper for opplæringsplan og læreplaner i fag. Skolens lærere er organisert i avdelinger og seksjoner/faglag, og det er disse forane som har fått ansvar for revisjon av de lokale læreplanene i fag i henhold til sentrale og lokale styringsdokument.

Skolen har utarbeidet et skjema (*Veiledningsskjema - utviklingssamtale*) til bruk for medarbeidersamtaler som avdelingslederne skal gjennomføre med lærere som tilhører den enkelte avdeling. Et hovedområde i dette skjemaet er vurdering av egen praksis, der lærerne skal reflektere over;

- *Egen praksis for å klargjøre læreplanmål, vurderingskriterier og kjennetegn på måloppnåelse for elevene.*
- *Egen praksis for tilbakemeldinger, underveisvurderinger og sluttvurderinger.*

I intervju kommer det frem at dette skjemaet er kjent, men brukes i varierende grad av avdelingslederne. Avdelingslederne ønsker ikke å innføre et kontrollregime, men har tillit til at lærerne utarbeider lokale læreplaner som bygger på det sentrale læreplanverket. Avdelingslederne har undervisningsplikt, og det gjør at de i rollen som faglærer er med på å utarbeide lokale læreplaner, og dermed sikrer at alle kompetansemål er tatt med i årsplanen i det/de faget/fagene de underviser i. Videre kom det frem at i de fag avdelingsledere ikke har formell kompetanse, har de ikke forutsetninger til å vurdere de lokale læreplanene. I intervju kommer det frem at de lokale læreplanene legges ut på skolens læringsplattform – *It's learning* og er tilgjengelig for elevene.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport har skolen sendt oss *Stillingsbeskrivelse for avdelingsleder*. I beskrivelsen kommer det frem at avdelingslederne har hovedansvaret for faglig- og pedagogisk ledelse blant annet å følge opp læreplaner, årsplaner og periodeplaner.

Lokal læreplan i rettslære 2 Vg3 beskriver hovedområdene og målene fra sentral læreplan i faget. Den tar utgangspunkt i malen utarbeidet fra skolen. Det kommer frem i intervju at læreboka i faget er førende for opplæringen, og den beskriver i starten av hvert kapittel hvilke mål fra LK06 opplæringen er knyttet til. Målene i LK06 for faget rettslære er konkrete og det er ikke nødvendig å bryte dem ned til læringsmål. Gjennom intervju kommer det frem at faglærer bruker mye tid på å forklare verbene i målene – eksempelvis gjennom verbene *forklare, gjøre greie for, vurdere og bruke*.

Det er utarbeidet *periodeplan 1 høst 2016* i faget rettslære 2. Den beskriver hva som skal gjøres opp mot kapitler og sidetall i læreboka og datoer for opplæringen. Det kommer frem at læreboka i faget er førende for opplæringen, og den beskriver i starten av hvert kapittel hvilke mål fra LK06 opplæringen er knyttet til. Gjennom intervju kommer det frem at de lokale læreplanene legges ut på skolens læringsplattform – *It's learning* og er tilgjengelig for elevene. Videre kommer det frem at det bare er én lærer ved skolen som underviser i faget, og at hun derfor samarbeider med andre faglærere ved andre videregående skoler i fylket.

Forslag til årsplaner i norsk for 3STA og 3STB 2016-2017 (programområde studiespesialiserende) inneholder en tabell for 1. og 2. termin som viser uker, emne, kapittel i boka og arbeidsmåter/vurderingspunkter. *Lokal læreplan i norskfaget VG3* nevner hovedområdene, sentrale kompetansemål, innhold og arbeidsformer og vurdering. Det kommer frem i intervju at læreboka i faget er førende for opplæringen, og den beskriver i starten av hvert kapittel hvilke mål fra LK06 opplæringen er knyttet til. I intervju kommer det frem at de lokale læreplanene legges ut på skolens læringsplattform og er tilgjengelig for elevene.

Norsk yrkesfag vg1 + vg2 (56+56 timer) nevner hovedområdene og beskriver sentrale kompetansemål, innhold og arbeidsformer og vurdering. *Utkast til årsplan i norsk for BTA 2016-2017* viser til læreboka, en tabell for 1. og 2. termin som viser uker, emne i kapittel og arbeidsmåter/vurderingspunkter og forslag til lese-liste i norsk for 2BT. Faglærer beskriver i *Informasjon om klasse 2BTB* at han ved skolestart forteller til klassen hva faget går ut på, hvilke mål, hva som skal/bør kunnes, hvilke måter det skal

arbeides på, avtaler prøver og forteller hva lærerboka dekker. Denne informasjonen repeteres gjennom året.

Det kommer frem i egenvurdering fra rektor at alle lokale læreplaner ligger elektronisk i skolens læringsplattform eller Office 365. I intervju kommer det frem at ledelsen i varierende grad følger opp at de lokale læreplanene dekker alle kompetansemålene i de nasjonale fagplanene.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Det kommer frem i «*Stange videregående skole. Årsmelding skoleåret 2015/2016, Åpenhet og mangfold, engasjement og mestring*» at Hedmark fylkeskommune, som skoleeier, har fokus på at skolen skal ha en vurdering av karakterutviklingen i ulike fag. Skolen skriver i sin analyse at dramaelevene jevnt over har bedre karakterutvikling enn øvrige studieforberedende grupper. Elevgrupper med høye inntakspoeng har ved flere tilfeller dårligere karakterutvikling enn elever med mer gjennomsnittlige karakterer. Skolen viser i analysen til forskningsprosjektet DICE (Drama Improves Lisbon Key Competences in Education) som peker på ulike forhold som elevene på drama har en fordel av i sin læringsutvikling.

Skolen har vurdert at i flere klasser ser de sammenheng mellom tilstedeværelse, karakterutvikling og antall fullført og bestått. Med bakgrunn i suksessfaktorene for dramaelevene vil skolen sette inn organisatoriske endringer med månedlige møter med elever i samme klasse, det pedagogiske støttesystemet vil bli organisert med ressurspersoner innen basisfagene koblet opp mot studieverksted, alle elevene får kurs i «*å lære å lære*» utenom den ordinære undervisningstiden i fagene, at rådgiverne blir ressursperson for arbeidet med klasse- og læringsmiljø. Dette vurderes til å være tiltak som kan få elever til å oppnå bedre resultater ut fra sine egne forutsetninger. Intervju bekrefter at disse organisatoriske endringene er blitt en innarbeidet praksis. Det kommer videre frem at organiseringen gjør at det tar noe lengre tid før tiltak settes i gang for elever med tilretteleggingsbehov.

Videre beskriver skolen at de har tre hovedutfordringer knyttet til gjennomføringsprosenten:

1. Svakere resultater i matematikk 1P og 2P enn forventet.
2. Utfordringer i forbindelse med språkfag, spesielt 2. fremmedspråk.
3. For mange elever som har strykkarakter/ikke vurdering i bare ett fag.

Skolen vil arbeide videre med dette neste skoleår gjennom deltakelse i Kunnskapsdepartementet (KD) sitt *IKO-prosjekt (identifisering, kartlegging, oppfølging)* for bedre gjennomføring. Arbeidet vil knyttes opp mot basisopplæring i matematikk, studieverksted i norsk, engelsk og matematikk og kurset «*å lære å lære*». Gjennom intervju kommer det frem at dette prosjektet startet opp i mai 2016 og at det er opprettet studieverksted i de nevnte fagene.

Videre i årsmeldingen kommer det frem at skolen har analysert arbeidet med *vurdering for læring*, som viser at det har vært marginal fremgang. Det har vært størst fremgang innen utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk. Skolen mener dette har sammenheng med FYR-arbeidet. I etterkant av elevundersøkelsen var *vurdering for*

læring tema i skolens pedagogiske forum gjennom vårhalvåret. I skolens fire pedagogiske avdelinger har de arbeidet med følgende spørsmål:

1. *Forstår elevene hva de skal lære og hva som er forventet av dem?*
2. *Får elevene tilbakemeldinger som forteller dem om ulike sider ved kvaliteten på arbeidet de har gjort?*
3. *Får elevene konkrete råd om hvordan de kan forbedre seg?*
4. *Er elevene involvert i eget læringsarbeid gjennom å vurdere eget arbeid og utvikling.*

Det ble arbeidet med dette i fagseksjonsmøter, avdelingsmøter og plenumsmøter, med erfaringsutveksling og deling av gode eksempler. I intervju kommer det frem at arbeidet med dette har ført til mer deling og en annen kultur i fagseksjonene.

Standard for god undervisningspraksis gir føringer for oppstart av en undervisningsøkt, hvor det skal klargjøres mål, sikres at elevene forstår hva de skal lære, veiledes underveis og gis tilbakemeldinger som gir retning for videre arbeid. I intervju kommer det frem at dette dokumentet er kjent og følges opp i de fleste undervisningssituasjoner. Videre kommer det frem at lærerne gjennomgår målene knyttet til oppstart av nytt tema og/eller oppgaver og at kompetansemål er beskrevet i læreboka i hvert kapittel.

Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole gir rektor føringer for hva som skal være grunnlaget for vurderingen i fag:

- skolen skal ha egne vurderingskriterier ut fra de nasjonale kompetansemålene i hvert enkelt fag
- undervisningskriteriene skal gjøres kjent for elevene slik at de kan vite hva som skiller en karakter fra en annen
- elevene skal få vurdering uten karakter i form av en beskrivende vurdering av hvordan de står i forhold til kompetansemålene i fagene
- elevene skal få veiledning i hvordan de kan øke kompetansen sin i faget
- karakteren skal gi uttrykk for den kompetansen eleven har oppnådd på det tidspunktet karakteren settes
- elevenes forutsetninger, fravær eller forhold knyttet til orden og atferd skal ikke trekkes inn
- halvårskarakterer og karakterer på prøver og annet arbeid underveis suppleres med begrunnelse og veiledning

Videre viser dette dokumentet hvem som har vurderingsansvar og for hva, eksempelvis gjennom følgende:

Faglærer har ansvar for å utarbeide lokale læreplaner med vurderingskriterier i det enkelte fag, utarbeide arbeidsplaner (års-/termin-/periodeplaner) i fagene, gjøre elevene kjent med hva de skal lære og hva som vektlegges i fastsettelse av karakterene (vurderingskriterier), underveisvurdering, halvårsvurdering (med og uten karakter), sluttvurdering, gi skriftlig varsel dersom det er fare for at eleven ikke kan få halvårsvurdering med karakter eller standpunkt i fag og dokumentasjon av at underveisvurdering i fag er gitt.

Det kommer frem i intervju at alle de førende rutinene ligger på *PULSEN*, som er et lokalt nettverk, og som er tilgjengelig for hele undervisningspersonalet.

I *Informasjon om klasse 2BTB* kommer det frem at faglærer i norsk informerer elevene ved skolestart hva faget går ut på, hvilke mål, hva som skal/bør kunnes, hvilke måter elevene skal jobbe på, prøver avtales og tidfestes og hva læreboka dekker. Denne informasjonen gjentas utover i skoleåret, der faglærer bruker andre begreper enn hva som står i de sentrale kompetansemålene for å forklare elevene hva de skal lære. *Samtale med elevene* bekrefter at lærer informerer om målene de skal jobbe med. *Norsk yrkesfag vg1 + vg2* er årsplanen i norsk og beskriver sentrale kompetansemål for muntlige tekster, skriftlige tekster, innhold og arbeidsformer og vurdering. Det er beskrevet at kriterier vil bli gitt for hvert enkelt hovedområde underveis. Det er ikke fremlagt dokumentasjon som beskriver disse. I planen er det beskrevet generelle kriterier for karakterene. I planen er det beskrevet karaktergrunnlaget for 1. og 2. termin.

I intervju med lærere beskriver lærerne at de gjennomgår målene underveis i året knyttet til oppstart av hvert tema og i undervisningssituasjoner. *Lokal læreplan i produksjon, byggeteknikk Vg2 (336 timer)* beskriver hva faget omhandler, mål for opplæringen, som er kompetansemålene i læreplanen for faget, innhold og arbeidsformer som kort beskriver hovedtrekkene i faget, og hvordan de grunnleggende ferdighetene skal ivaretas. I denne planen er det beskrevet kjennetegn på måloppnåelse med utgangspunkt i kompetansemålene, og med kriterier opp mot lav-, middels- og høy kompetanse. *Vurderingsskjema for murermodulen 2016/2017* er et skjema bygd opp etter de ulike elementene i muring med teglmuring/leca, med karakter, elevvurdering, lærervurdering og endelig karakter for de ulike elementene. *Oppgave 6. Oppgaven består i å legge tømmermannspanel med hjørnekaske* viser kompetansemål og kriterier for måloppnåelse ut fra de ulike elementene i arbeidsprosessen. Kriteriene er inndelt i lav-måloppnåelse, karakter 1-2, Middels måloppnåelse, karakter 3-4 og høy måloppnåelse, karakter 5-6. *DD Sjekkliste – sluttkontroll utvendig byggearbeid og DD Sjekkliste – sluttkontroll innvendig byggearbeid* viser en tabell knyttet til de ulike elementene i byggeprosessen der det krysses av for valgene i *orden* eller *må ordnes*. *Avviksrapport* er en kvalitetskontroll etter plan- og bygningsloven og er et skjema der en beskriver avvik og fyller ut vurdering/rettebeskrivelse og hvem som er ansvarlig for utbedringen. Deretter fyller en ut en retterapport som kontrolleres av lærer. *Tegneoppgave nr. 1. Tømmermodul* er en arbeidsoppgave med et tilhørende retteskjema for de ulike elementene i tegneprosessen og med vurderingskriteriene (meget godt bestått, bestått og ikke bestått). *Prøve i tegneforståelse* er en prøve knyttet opp mot tegninger av et og samme hus, der spørsmålene er knyttet opp mot bestemte deler av tegningen. I dette tilfellet blir vurderingen regnet ut etter summen av antall poeng eleven har oppnådd og mål i en karakter. Ny dokumentasjon innsendt i forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport viser at det er utarbeidet vurderingskriterier for tegning med lav måloppnåelse – karakter 1-2, middels måloppnåelse – karakter 3-4 og høy måloppnåelse – karakter 5-6.

Forslag til årsplan i norsk for 3STA og 3STB 2016-2017 beskriver hva karaktergrunnlaget er i 1. og 2. termin, og er en plan som skal sikre at elevene kommer gjennom det viktigste i faget, gjennom at hovedlinjene ligger fast. *Lokal læreplan i norskfaget VG3* beskriver sentrale kompetansemål i hovedområdene muntlig kommunikasjon, skriftlig kommunikasjon og språk, litteratur og kultur. I planen er det beskrevet generelle kriterier for karakterene. I intervju kommer det frem at målene for tema eller en time blir skrevet opp på tavle eller gjennomgått med eleven i oppstart av nytt tema eller i enkelttimer. I *Individuell fordypningsoppgave i norsk 2016* finner vi at tema i oppgaven

er knyttet til hovedområdet språk og kultur med de aktuelle kompetansemålene. I oppgaven vises det til at lærerne vil komme tilbake til evalueringskriterier, men at de vil legge vekt på ambisjoner, arbeidsprosess, disponering av tida, selvstendighet og engasjement. Det er oppgitt rammer for fordypningsemnet. *Eksempler på vurdering av fordypningsoppgaven, skriftlig* og *Eksempler på vurdering av fordypningsoppgave, muntlig*, viser et skjema lærerne bruker i sin vurdering og inneholder punktene valg av emne og problemstilling, omfang av primær- og sekundærlitteratur, innhold (relevant, disposisjon og struktur, fagkunnskap og fagforståelse, refleksjon/selvstendighet, svar på problemstillingen), språk og formelle ferdigheter (ortografi, tegnsetting, presist, nyansert og variert språk, tekstbinding), kildebruk, gjennomføring av arbeidet og helhetsvurdering og forbedringspunkter. Det kommer frem i *Vurderingsskjema til eksamen, norsk vg3 og intervju* at det er vurderingskriteriene som er utarbeidet til bruk for sensorene i vurderingen av norskeksamen, som er kriteriene for vurdering gjennom året i norskfaget.

Rettslære 2 VG 3. Lokal fagplan i valgfritt programfag - Stange videregående skole, beskriver hovedområdene i faget (metodelære, erstatningsrett, menneskerettigheter, avtalerett, kjøpsrett og forbrukerrettigheter og forvaltningsrett. Videre er kompetansemålene fra læreplanen beskrevet. Det kommer frem i *Generelt om vurdering i rettslære, Kjennetegn på måloppnåelse/kompetanse. Veiledning til bruk ved skriftlig sentralgitt eksamen i Rettslære 2, Kjennetegn på måloppnåelse ved sluttvurdering i SAM3023 Rettslære 2 – gjelder for sentralt gitt skriftlig eksamen 2014* og intervju viser at det er et utvalg av vurderingskriteriene som er utarbeidet til bruk for sensorene i vurderingen av rettslæreeksamen, som er kriteriene for vurdering gjennom året i faget. *Underveisvurdering i rettslære* inneholder en beskrivelse av vurderingskriterier knyttet til karakteren 5 og 6 – over middels grad av måloppnåelse, karakteren 3 og 4 – middels grad av måloppnåelse, karakteren 1 og 2 – under middels grad av måloppnåelse. Elevene får ikke utdelt dette skjemaet. *Vurderingsskjema rettslære 2 prøve 16. mars* viser lærer sitt skjema til bruk for retting av prøvene. Elevene får dette skjemaet med kommentarer etter prøven, ved at det legges ut i *It's learning*. I forkant av prøven har elevene fått oppgitt kapittel og at malen er for juridisk metode beskrevet i kapittel 1 i læreboka er vurderingskriteriene. I intervju kommer det frem at det blir avsatt tid til arbeid med lokale læreplaner i fagmøter. I egenvurderingen skriver lærer at hun har planer for hver time, undervisningen starter alltid med at spørsmål fra forrige time skives opp på tavla, hva som skal gjennomgås og det gis en kort oppsummering av innholdet. Videre fremkommer det at lærer ved skolestart gjennomgår nasjonal læreplan og forklarer hva den innholdsmessig betyr. Alle planer og undervisningsmateriell blir lagt ut på fagrommet i *It's learning* og er tilgjengelig for elevene til enhver tid.

I spørreskjema for elever og samtale med elever kommer det frem at de i ett av de etterspurte fagene får lite informasjon om mål for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av fag.

Intervju og tilsendt dokumentasjon viser ikke at det er en oppfølging av at undervisningspersonalet faktisk følger skolens rutiner. Det kommer frem i intervju at første planleggingsdag ved oppstart av dette skoleåret ble det arbeidet med vurderingskriterier i hele personalet og at dette arbeidet er fulgt opp i møter i faglagene som avdelingslederne leder. Videre kommer det frem at de lærerne som bruker planleggeren i *It's learning*, må knytte timene opp mot kompetansemålene i LK06. I år har skolen gjennomført ett avdelingsselevrådsmøte, der rektor, avdelingsleder, tillitselev

med vara og sosiallærer var til stede. Tema i dette møtet var undervisvurdering, i tidligere møter har vurderingskriterier vært tema.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport har skolen sendt oss følgende dokumenter: *Stillingsbeskrivelse til avdelingsleder* der avdelingsleder har fått ansvaret for å følge opp læreplaner, årsplaner og periodeplaner. *Stillingsbeskrivelse lærer* som beskriver at lærer har ansvaret for at undervisningen i sine fag er i samsvar med gjeldende styringsdokumenter – herunder lovverk, forskrifter og læreplaner.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Lokale fagplan i Rettslære 2/lokal læreplan i norskfaget VG3/Norsk yrkesfag vg1 + vg2/Lokal læreplan i produksjon, byggeteknikk Vg2 og Lokal læreplan i bransjelære, byggeteknikk vg2 er eksempler på planer som tar utgangspunkt i kompetansemålene fra LK06.

I intervju kommer det frem at det i fagseksjoner sikres at alle kompetansemålene i gjennomgående læreplaner blir ivaretatt knyttet til årstrinn. *Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole* viser at det er faglærer som har fått ansvar for både å utarbeide lokale læreplaner og rundt arbeidet med vurdering, samt for å utvikle kriterier for måloppnåelse.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport har skolen sendt mer dokumentasjon:

- a. *Stillingsinstruks for lærer* beskriver at lærer har ansvar for at undervisningen i sine fag er i samsvar med gjeldende styringsdokumenter – herunder lovverk, forskrifter og læreplaner.
- b. *Stillingsbeskrivelse for avdelingsledere* beskriver at de har som hovedoppgave innenfor faglige-pedagogiske ledelse – oppfølging av læreplaner, årsplaner og periodeplaner.
- c. *Stillingsbeskrivelse spesialpedagogisk rådgiver* beskriver at denne rådgiveren skal kvalitetssikre IOP-er og OLA-avtaler, planer for kompetanse på lavere nivå.

Intervju og Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærer viser at skolen har gitt føringer for arbeidet med identifisering, kartlegging og oppfølging av elever med faglige, sosiale eller andre behov, og at disse føringene følges opp innværende skoleår. Faglærer, kontaktlærer, IKO- ansvarlig/ledelsen og spesialpedagog har fått ansvar for å følge opp dette arbeidet. I samråd med eleven og IKO-ansvarlig/spesialpedagog lager kontaktlærer en *Oppfølgingsplan IKO*, som kort beskriver tiltakenes innhold og planlagt varighet. Dersom faglærer oppdager elever som trenger mer enn ordinær oppfølging, skal dette straks meldes til kontaktlærer. Det kommer frem i intervju at enkelte faglærere opplever at det nå tar lengre tid før tiltak settes i verk overfor elever med særlige behov. *IKO implementering Stange videregående skole* viser at skolen har et pedagogisk støtteteam bestående av IKO-rådgiver, spesialpedagogisk rådgiver, sosialpedagogisk rådgiver BT og sosialpedagogisk rådgiver, og som har fått ulike ansvarsområder. Spesialpedagogisk rådgiver har fått et spesielt ansvar for elever som ikke har utbytte av opplæringen, og å drøfte saker med PPT før eventuell tilmelding for videre utredelse der.

Rutine – Elevenes læringssituasjon beskriver rutiner for kartlegging av elever og viser til IKO-arbeidet og arbeidet med spesialundervisning, Spesialpedagogisk rådgiver henviser elever til PPT, mottar og følger opp sakkyndig uttalelse fra PPT, skriver enkeltvedtak som godkjennes og underskrives av rektor. Vedtaket går tilbake til IKO-teamet som sørger for at aktuelle lærere og kontaktlærere får kopi av vedtaket. Faglærer utarbeider IOP for sitt fag. Det er gitt føringer for hva IOP skal inneholde (mål for opplæringen og ikke inneholde nye eller andre rettigheter enn det som står i vedtaket, innhold i opplæringen, hvilke fag/deler av fag eleven skal ha spesialundervisning i og hvilke fag/deler av fag eleven skal følge planen for den ordinære opplæringen, hva som vektlegges i vurderingen av elevens kompetanse og hvordan eleven skal vurderes). Spesialpedagogisk rådgiver samler inn IOP-ene i fag og skriver inn den generelle delen. Eksempler på IOP viser at lærerne bruker malen beskrevet i heftet for IOP. Det er ikke gitt noen føringer for årsrapport. Det er ikke beskrevet hvilke ansvar spesialpedagogisk rådgiver har for å sikre at elever med spesialundervisning faktisk får den opplæringen enkeltvedtaket og IOP beskriver.

I forbindelse med tilbakemeldingen på foreløpig rapport fikk vi tilsendt *IOP-hefte for Stange videregående skole* der vi finner at faglærer som har ansvar for utarbeidelse av IOP. Videre kommer det frem at spesialpedagogisk rådgiver skal kvalitetssikre at IOP samsvarer med enkeltvedtaket, og at målene i IOP er knyttet til kompetansemålene i aktuelle fag.

Individuell opplæringsplan er Hedmark fylkeskommune sin mal for IOP. Den er ikke oppgradert etter endringer i lovverket knyttet til evaluering. Vi har i forbindelse med tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport mottatt ny mal for IOP som er i tråd med lovverket knyttet til evaluering.

Eksempel på IOP utarbeidet høsten 2016 beskriver at målet for eleven ved avsluttet opplæringen er å inneha yrkeskompetanse. I delen for fag/emne skal eleven få spesialundervisning i norsk og samfunnsfag, med mål knyttet til trening på generelle lese- og skriveferdigheter. Eleven skal ha en eksamensrettet progresjon i faget, med tilrettelegging av oppgaver og bruk av hjelpemidler. Det ble utarbeidet ny IOP i januar knyttet til endring av hovedmålsetting til grunnkompetanse knyttet til feierfaget. Det er valgt ut noen kompetansemål fra feierfaget (forebyggende brannvern).

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Rutine – Elevenes læringssituasjon, egenvurdering fra rektor og intervju beskriver skolens rutiner for spesialundervisning, deriblant at det skal skrives IOP for alle elever som har fått enkeltvedtak om spesialundervisning. Det kommer frem i intervju at denne rutinen er kjent og innarbeidet i personalet.

Eksempel på IOP viser at faglærer sammen med spesialpedagogisk rådgiver utarbeider IOP for elever med enkeltvedtak. Det fremkommer i IOP at de er utarbeidet for ett skoleår 2016/2017.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

Eksempel på sakkyndig vurdering gjelder for skoleårene 2015/16 og 2016/17 og beskriver elevens vansker, forhold som er viktig for opplæringen, elevens utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, realistiske opplæringsmål – utviklingsmuligheter til eleven,

om innholdet i opplæringen og tilråding. Tilrådingen knyttes til fag, antall årstimer, at spesialundervisningen skal gjennomføres av lærer. I alle andre fag anbefales at eleven følges tett av elevassistent som samarbeider tett med lærer i de ulike fag. Timetallet bør tilpasses fellesfagene i timetall i VG2. I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport har vi fått tilsendt sakkyndig vurdering for skoleåret 2016/17. Der kommer det frem at målsettingen om fagbrev innen byggfag er endret til grunnkompetanse innen feierfaget.

Eksempel på enkeltvedtak for skoleåret 2016/17 viser at enkeltvedtaket er fattet med utgangspunkt i sakkyndig vurdering knyttet til fellesfagene, og at det er angitt et antall årstimer med spesialundervisning. Spesialundervisningen gjennomføres i fellesfagene og ved at det settes inn en ekstra lærer eller en annen voksenperson. Dette er ikke i tråd med sakkyndig vurdering. Lærerressursen benyttes fleksibelt i forhold til tolærersystem eller i liten gruppe. Målsettingen for opplæringen er yrkeskompetanse eller at grunnkompetanse må vurderes underveis i opplæringsløpet. Innholdet og mål for opplæringen vil bli nærmere beskrevet i individuell opplæringsplan, som vil bli utarbeidet av skolen. Intervju viser at spesialundervisningen gjennomføres inne i den ordinære klassen. Knyttet til samme elevmappe ble det fattet nytt enkeltvedtak i januar 2017 med målsetting om grunnkompetanse. Det er inngått opplæringsavtale i feierfaget, og det er valgt ut deler av kompetansemålene fra yrkesfaget. Det foreligger en ny sakkyndig vurdering i forhold til dette enkeltvedtaket.

Eksempel på IOP viser at det er samsvar med enkeltvedtaket når det gjelder fellesfagene. Det gis individuell veiledning og oppfølging eller én til én undervisning én time i uka, noe som avviker fra enkeltvedtak som anbefaler at lærerressursen benyttes fleksibelt i forhold til to-lærersystem og liten gruppe. Innholdet i opplæringen samsvarer med enkeltvedtaket ved at eleven skal følge den ordinære organiseringen i fagene.

Eksempel på IOP knyttet til feierfaget viser at hovedmålet er lærekontrakt i lærefaget, og inneholder et delmål om at han skal tilegne seg kompetanse i feierfaget slik at han kan søke om lærekontrakt i faget. Det er lagt ved en *Opplæringsplan* som viser kompetansemålene i forebyggende brannvern.

Rutine – Elevens læringssituasjon gir føringer for at IOP skal inneholde mål for opplæringen og kan ikke inneholde nye eller andre rettigheter for eleven enn det som fremgår av enkeltvedtaket. IOP skal angi innholdet i opplæringen, hvilke fag/deler av fag eleven skal ha spesialundervisning og hvilke fag/deler av fag eleven skal følge planen for ordinær opplæring.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Rutine – Elevenes læringssituasjon, egenrevisning fra rektor og intervju beskriver skolens rutiner for spesialundervisning, der blant annet faglærer skal utarbeide mål for opplæringen og ikke inneholde nye eller andre rettigheter for eleven enn det som fremgår av enkeltvedtaket. IOP skal angi innholdet i opplæringen, hvilke fag/deler av fag eleven skal ha spesialundervisning i og hvilke fag/deler av fag eleven skal følge planen for den ordinære opplæringen. Det kommer frem i intervju at denne rutinen er kjent og innarbeidet i personalet.

Eksempel på IOP viser at faglærer utarbeider hovedmål, og at «eleven ved hjelp av assistent i timene, skal klare å følge med i undervisningen og på den måten oppnå noen grad av måloppnåelse i de ulike læreplanmålene». Videre utarbeides delmål knyttet til skriftlig produksjon og muntlig fremføring, som er knyttet til mengdekrav. Det kommer frem i IOP at opplæringen tar utgangspunkt i alle kompetansemålene i LK06.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Det er Fylkesmannens vurdering at ledelsen har utarbeidet ulike rutiner for å sikre at tilrettelegging og gjennomføring av opplæringen bygger på læreplanverkene for Kunnskapsløftet (LK06) i de etterspurte fagene (norsk og byggfag på VG2 yrkesfaglig programområde og norsk og rettslære 2 på VG3 studiespesialiserende programområde). Denne vurderingen underbygger vi med følgende dokumentasjon: *Stange videregående skole. Årsmelding. Skoleåret 2015/2016, Utviklingsplan for Stange videregående skole. Skoleåret 2016-2017. Stange videregående Standard for god undervisningspraksis Skoleåret 2016-2017, Styrings- og delegasjonsreglement for Stange videregående skole, Oversikt over arbeidsoppgaver/stillings- og funksjonsbeskrivelser – Stange vgs, Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole, Standard for god undervisningspraksis, Veiledningsskjema – utviklingssamtale, Rettslære 2 VG3. Lokal fagplan i valgfritt programfag, Stange videregående skole, Lokal læreplan i norskfaget Vg3, Norsk yrkesfag Vg1 + vg2, Lokal læreplan i produksjon, byggteknikk Vg2 og Lokal læreplan i bransjelære, byggteknikk vg2. Tilsynet viser at rutinene er kjent og tatt i bruk av det pedagogiske personalet.*

Vår vurdering er at rektor har organisert skolen slik at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemålene i fagene etter LK06. Vi underbygger denne vurderingen med følgende dokumentasjon: *Møteplan 16/17, Årsplan 16/17, Styrings- og delegasjonsreglement for Stange videregående skole, Oversikt over arbeidsoppgaver/stillings- og funksjonsbeskrivelser – Stange vgs, Standard for god undervisningspraksis, egenvurdering og intervju.*

Det er vår vurdering at avdelingslederne har fått et formelt ansvar for å følge opp læreplaner, årsplaner og periodeplaner, jf. *stillingsbeskrivelse til avdelingsleder*. Men tilsynet viser at avdelingsledere i varierende grad følger opp at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemålene i fag.

Det er vår vurdering at lærere har fått ansvar for at undervisningen i sine fag er i samsvar med gjeldende styringsdokumenter – herunder lovverk, forskrifter og læreplaner, jf. *Stillingsbeskrivelse lærer*.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Det er vår vurdering at skolen har gitt føringer i *Veiledningsskjema – utviklingssamtale* at lærerne skal reflektere over egen praksis, men at dette i liten grad følges opp i eksempelvis medarbeidersamtaler. I intervju kommer det frem at dette gjøres i faglagsmøter. Ny dokumentasjon viser at avdelingsledere skal følge opp læreplaner og vurdering i sin pedagogiske ledelse. Det kommer frem i tilsynet at avdelingslederne i varierende grad følger opp dette i praksis. Lærer har fått formelt ansvar til å følge opp at

sentrale styringsdokumenter følges opp i praksis, men tilsendt dokumentasjon viser at det er ulik praksis i de etterspurte fagene.

Det er Fylkesmannens vurdering at skolen har utarbeidet *Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole og Lokalt arbeid med læreplaner stange vgs* som gir føringer for at grunnlaget for lokalt arbeid med læreplaner er læreplanverket for LK06, og at skolen skal ha egne vurderingskriterier ut fra de nasjonale kompetansemålene i hvert fag. *Standard for god undervisningspraksis* gir føringer for hvordan lærerne skal presentere lærestoffet og mål for opplæring. Intervju viser at denne følges i praksis. I samtale med elevene kommer det frem at de får informasjon om målene, men at de i varierende grad får informasjon om vurderingskriteriene. Elevene får oppgitt krav knyttet til de enkelte karakterene, men det fremkommer at disse er svært generelle. Videre er vår vurdering at eksempler på vurderingskriterier i norsk og rettslære er de kriteriene som er gitt til sensorene for vurdering av eksamen, og det er de som ligger til grunn for vurderingen av elevprodukter på VG3. I intervju kommer det frem at kriteriene ikke gis ut i forkant av prøver eller arbeidsoppgaver i alle fag. I byggteknikk utarbeides det konkrete kriterier for måloppnåelse ut fra tema de arbeider med og opp mot målene i LK06, knyttet til lav-, middels- og høy måloppnåelse og karakterer. Vi vurderer at skolen må arbeide videre med kriterier som er knyttet opp mot kompetansemål i LK06, eksempler på vurderingskriterier i *Individuell fordypningsoppgave i norsk 2016* viser dette. Eksempler på *årsplaner i fag* viser at de beskriver hva som skal gjøres, og ikke hva som skal læres.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Det er Fylkesmannens vurdering at undervisningspersonalet i de etterspurte fagene tilrettelegger og gjennomfører opplæringen etter LK06. Vi underbygger dette med følgende dokumentasjon: *Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærer, Lokale fagplan i Rettslære 2/Lokal læreplan i norskfaget VG3/Norsk yrkesfag vg1 + vg2/Lokal læreplan i produksjon, byggteknikk Vg2 og Lokal læreplan i bransjelære, byggteknikk vg2.*

Det er vår vurdering at skolen har gitt føringer for hvem som skal sikre at opplæringen bygger på alle kompetansemålene alle fag, *Stillingsbeskrivelse for avdelingsledere* bekrefter dette. I tilsynet kommer det frem at avdelingslederne ikke har tatt dette ansvaret fullt ut, da det i intervju kommer frem at de ikke har kompetanse til å vurdere om alle kompetansemålene i lokale læreplaner blir dekket i fag de ikke har kompetanse i. De har tillit til at faglærere følger læreplanverket for sitt fag.

I intervju kommer det frem at det i fagseksjoner sikres at alle kompetansemålene i gjennomgående læreplaner blir ivarettatt knyttet til det enkelte årstrinn. *Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole og Stillingsbeskrivelse for lærere* viser at det er faglærere som har fått ansvar for å utarbeide lokale læreplaner, arbeide med vurdering og kriterier for måloppnåelse.

Vår vurdering er at spesialpedagogisk rådgiver har fått ansvar - sammen med faglærere i det enkelte fag - til å utarbeide IOP. *IKO-implementering Stange videregående skole, IOP-hefte for Stange videregående skole og Stillingsbeskrivelse for spesialpedagogisk rådgiver* bekrefter dette. *Eksempel på IOP* viser at det utformes egne mål i IOP. Tilsynet

viser at skolen ikke sikrer at eleven med egne mål i IOP faktisk får den opplæringen han/hun har rett på.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Det er Fylkesmannens vurdering at skolen utarbeider IOP for alle elever som har vedtak om spesialundervisning for ett og ett skoleår. Vi underbygger dette med følgende dokumentasjon: *Rutine – Elevenes læringssituasjon*, egenvurdering fra rektor, intervju og *Eksempel på IOP*.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

Det er vår vurdering at *eksempel på enkeltvedtak* ikke beskriver innhold, mål og organisering av opplæringen, men viser til IOP. Enkeltvedtak beskriver at opplæringen skal føre frem til yrkeskompetanse, men at det skal vurderes underveis i opplæringsløpet endringer til grunnkompetanse. Nytt vedtak fattet i januar 2017 viser at opplæringen skal føre frem til grunnkompetanse i et utvalg av kompetansemålene i feierfaget. I tilbakemelding fra skolen knyttet til foreløpig rapport, har vi fått tilsendt ny sakkyndig vurdering som er grunnlaget for det nye vedtaket.

Det er vår vurdering at *Eksempel på IOP* viser at det er samsvar med enkeltvedtaket når det gjelder fagene. Det gis individuell veiledning og oppfølging eller «én til én»-undervisning én time i uka, noe som avviker fra enkeltvedtak som anbefaler at lærerressursen benyttes fleksibelt i forhold til to-lærersystem og liten gruppe. Innholdet i opplæringen samsvarer med enkeltvedtaket ved at eleven skal følge den ordinære organiseringen i fagene. Den nye IOP-en er knyttet til programområdet feierfaget der opplæringen skal foregå ute i bedrift 2 dager i uken, og hovedmålet er lærekontrakt i faget, og at eleven skal tilegne seg kompetanse i feierfaget slik at han kan søke om lærekontrakt i faget. Det er lagt ved en *Opplæringsplan* for eleven som viser kompetansemålene fra LK06 knyttet til forebyggende brannvern. Denne IOP-en tar utgangspunkt i det nye enkeltvedtaket.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Det er Fylkesmannens vurdering at skolen legger kompetansemålene i læreplanen til grunn for spesialundervisningen knyttet til opplæringen i fellesfagene, *Eksempel på IOP* viser dette. De individuelle målene i IOP er knyttet til organisering av opplæringen og mengden av produksjon av tekst og muntlig aktivitet. I IOP kommer det frem hvilke fag den gjelder for og at deler av fag knyttet til IOP for feierfaget.

Det er vår vurdering at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte, *Rutine – Elevenes læringssituasjon*, som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen. Intervju viser at denne rutinen er kjent og innarbeidet for undervisningspersonalet og spesialpedagogisk rådgiver, som har ansvar for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Stange videregående skole har en implementert fremgangsmåte som sikrer at opplæringen tilrettelegges og gjennomføres etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 3-4 og forskrift til opplæringsloven § 1-3. Rektor har organisert skolen slik at arbeidet med lokale læreplaner blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 3-4. Men tilsynet viser at avdelingsledere i varierende grad følger opp at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemålene i fag.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Stange videregående skole har gitt føringer for at undervisningsvurdering skal ligge til grunn for en vurdering av egen undervisningspraksis knyttet til å klargjøre læreplanmål, vurderingskriterier og kjennetegn på måloppnåelse, tilbakemeldinger, undervisningsvurderinger og sluttvurderinger, men tilsynet viser at dette gjennomføres i varierende grad i praksis, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Stange videregående skole har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne formidler til elevene mål og kriterier i opplæringen. Tilsynet viser at kriteriene i varierende grad utarbeides etter kompetansemålene i fag og formidles til elevene, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Rektor eller ledelsen følger ikke opp at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Undervisningspersonalet ved Stange videregående skole tilrettelegger og gjennomfører opplæringen etter LK06 i de etterspurte fagene, jf. opplæringsloven § 3-4 og forskrift til opplæringsloven § 1-3. Faglærer, sammen med spesialpedagogisk rådgiver, utarbeider individuell opplæringsplan (IOP), som viser at kompetansemål fra LK06 i de utvalgte fellesfagene skal følges, eller at det skal være avvik fra kompetansemålene, jf. opplæringsloven § 5-5.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Stange videregående skole utarbeider IOP for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

Stange videregående skole utarbeider IOP som viser mål for opplæring og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Stange videregående skole utarbeider egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplan, jf. § 5-5. Skolen legger vekt på utviklingsmulighetene til

eleven og de opplæringsmålene som er realistisk innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1.

Tilsynet viser at skolen har en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng /arbeide sammen i slike tilfeller.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon

om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av undervisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen. Dette gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Vurderingen kan være både skriftlig og muntlig.

Fra og med 8. årstrinn skal halvårsvurdering både med og uten karakter gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet. Halvårsvurderingen med og uten karakter gjenspeiler da den samme kompetansen.

Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt og ha en innarbeidet fremgangsmåte for at innhold er i samsvar med forskriften.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Lokalt arbeid med læreplaner Stange vgs gir føringer for at det skal utarbeides lokal læreplan med vurderingskriterier i det enkelte fag, års-/termin-/periodeplaner i fagene og gjøre elevene kjent med hva de skal lære og hva som vektlegges i fastsettelsen av karakterene (vurderingskriterier). Det er faglærer som har fått ansvaret for dette arbeidet.

Rettslære 2, periodeplan 1 høst 2016 og Utkast til årsplan i norsk for 2BTA 2016-2017 viser en oversikt over hva som skal gjøres gjennom perioden, men synliggjør ikke når informasjon om kompetansemål skal gis. *Forslag til årsplan i norsk for 3STA og 3STB 2016-2017, og Detaljert årsplanlegging/undervisningsplan 2016-2017 for 2BTA* viser en oversikt over hva som skal gjøres og når årsplan og kompetansemål skal formidles til elevene - ved skolestart. I samtaler med elevene kommer det frem at målene i varierende grad forklares slik at de forstår hva de skal lære.

Lokal læreplan i norskfaget VG3 beskriver sentrale kompetansemål i muntlig kommunikasjon, skriftlig dokumentasjon og for språk, litteratur og kultur. *Individuell*

fordypningsoppgave i norsk 2016 beskriver ett kompetansemål fra LK06, fra temaet *Språk og kultur*.

Norsk yrkesfag vg1 + vg2 beskriver læringsmål med utgangspunkt i kompetansemål fra LK06 fra hovedområdene muntlig kommunikasjon og skriftlig kommunikasjon. Det er ikke beskrevet mål fra hovedområdet språk, litteratur og kultur. *Tentamen i norsk for 2BT, Stange videregående skole* viser ikke aktuelle kompetansemål fra LK06 som eleven skal prøves i. I *informasjon fra faglærer* og i samtale med elever kommer det frem at mål i liten grad blir formidlet.

Rettslære 2 VG3. Lokal læreplan i valgfritt programfag. Stange videregående skole beskriver læreplanmål for de ulike hovedområdene og gjengir kompetansemålene for de ulike hovedområdene fra LK06. I intervju kommer det frem at læreboka ved oppstart av hvert kapittel viser kompetansemålene det skal arbeides med, og at faglærer forklarer hva verbene i kompetansemålene betyr.

Lokal læreplan i produksjon, byggteknikk Vg2 og Lokal læreplan i bransjelære, byggteknikk vg2 beskriver grunnleggende ferdigheter, kompetansemålene fra LK06 med en beskrivelse av innhold og arbeidsformer for hvert kompetansemål. *Undervisningsplan for Tegning i faget Bransjelære 17/18* beskriver ett mål fra LK06, hva programfaget dreier seg om og med en plan for innlæringen. *Oppgave 6 Oppgaven består i å legge tømmermannspanel med hjørnekaske* beskriver gjeldende kompetansemål og læringsmål fra Vg2 byggteknikk. I Intervju og samtale med elevene kommer det frem at ved oppstart av nytt tema og underveis i arbeidsprosessen blir målene gjennomgått slik at elevene forstår hva de skal lære og gjøre.

Det kommer frem i intervju at alle planer legges ut på *It´s learning* slik at de er tilgjengelig for elevene til enhver tid.

Standard for god undervisningspraksis er Hedmark fylkeskommune sine føringer for oppstart, gjennomføring og avslutning av en time. Det kommer i dette dokumentet frem at ved oppstart av en økt skal lærer klargjøre mål og sikre at eleven forstår hva de skal lære. I intervju kommer det frem at dette dokumentet er kjent, og brukes ved oppstart av nytt tema og i varierende grad ved oppstart av en time/økt.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport fra skolen har vi fått tilsende ny dokumentasjon. *IOP-hefte for Stange videregående skole* beskriver skolens rutiner for utarbeidelse av IOP. Det kommer blant annet frem i dette heftet at IOP skal utarbeides i tett samarbeid med eleven og/eller foresatte og eventuelt andre aktuelle fagpersoner ved behov (f.eks. pedagogisk støtteteam, fagarbeidere, miljøarbeidere/miljøterapeut, kontaktlærer eller PPT).

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Lokal læreplan i norskfaget VG3 beskriver ikke vurderingskriterier, men at spesifikke vurderingskriterier vil bli gitt underveis. Det er oppgitt en generell beskrivelse av hva som kreves for karaktergruppene 5-6, 3-4 og 1-2. *Individuell fordypningsoppgave i norsk 2016* beskriver ikke vurderingskriterier, men at elevene skal ha i tankene at faglærer blant annet vil legge vekt på «ambisjonsnivå, arbeidsprosess, disponering av tida, selvstendighet og engasjement». Det er oppgitt en innholdsbeskrivelse (*innledning, hoveddel/analyse, sammenfatning, konklusjon, eventuelle vedlegg, kildeliste*) under rammer for fordypningsoppgaven og hva de ulike punktene skal inneholde. *Vurdering av*

fordypningsoppgaven, skriftlig og Vurdering av fordypningsoppgaven, muntlig er et skjema med kriterier som faglærer vurderer besvarelsen ut fra. Kriteriene tar utgangspunkt i flere mål fra LK06 enn det som er oppgitt i oppgavesettet. Intervju og samtale med elever viser at disse kriteriene ikke gjøres kjent for elevene i forbindelse med oppstart av fordypningsoppgaven. I intervju kommer det frem at lærerne i norsk bruker *Vurderingsskjema til eksamen, norsk vg3*, utarbeidet av Utdanningsdirektoratet, til bruk for sensorene i vurdering av eksamen, i vurdering av elevarbeid underveis i opplæringen på VG3. Disse er ikke gjort kjent for elevene i forkant av elevoppgaver, men eleven får dem i etterkant med lærer sin markering av elevprestasjoner med en kort kommentar. *Oppgave 6 Oppgaven består i å legge tømmermannspanel med hjørnekasse* beskriver vurderingskriterier knyttet til det enkelte læringsmål og lav måloppnåelse (karakterer 1-2), middels måloppnåelse (karakter 3-4) og høy måloppnåelse (karakter 5-6). I intervju og samtale med elevene kommer det frem at faglærer gjennomgår oppgaven og vurderingskriteriene med elevene ved oppstart av oppgaven og underveis i arbeidet med oppgaven. I intervju kommer det frem at faglærere i byggteknikk utarbeider 10 ulike oppgaver i faget bygd opp på samme måte som oppgave 6 er et eksempel på.

I ny dokumentasjon tilsendt oss ved tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport finner vi i *Karakteroppgjør og sluttvurdering/halvårsvurdering 2. halvår i orden og atferd* skolens retningslinjer for karaktersetting. Skolen skal utarbeide egne vurderingskriterier ut fra de nasjonale kompetansemålene som skal ligge til grunn for vurdering med og uten karakter. Videre finner vi at vurderingskriteriene skal gjøres kjent for elevene slik at de kan vite hva som skiller en karakter fra en annen.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Lokalt arbeid med læreplaner Stange vgs gir føringer for at faglærer har ansvar for å utarbeide vurderingskriterier, gi tilbakemeldinger til elevene som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen, gi elevene informasjon om deres kompetanse, faglige utvikling og hvordan de kan forbedre seg. I intervju kommer det frem at dette dokumentet er kjent.

I *Informasjon i forkant av tilsyn Stange vgs norsk ST, VG3, Dokumentasjon – undervisning norsk 2BTB – 2016-2017* og intervju kommer det frem at faglærer gir veiledning underveis i arbeidsprosesser, på slutten av arbeidsprosesser eller ved tilbakelevering av prøver/oppgaver både knyttet til oppnådd kompetanse og hva elevene må jobbe med videre. Denne tilbakemeldingen gis muntlig eller skriftlig. Eksempler på underveisvurderinger er: *Vurdering av fordypningsoppgave, skriftlig og muntlig*, som er et skjema der faglærer krysser av for høy-/middels- eller lav måloppnåelse og med kommentarer om hva som var bra og hva det bør arbeides videre med. Dette skjemaet deles ut til elevene. *Vurderingsskjema til eksamen, norsk vg3 Kjennetegn på måloppnåelse/kompetanse og Veiledning til bruk ved skriftlig, sentral gitt eksamen i Rettslære 2* viser at faglærer gir tilbakemelding ved å markere aktuelle vurderingskriterier i skjemaet, knyttet til ulike tema som; hovedinntrykk, språk og formelle dugleik og kortsvar med en generell kommentar eller fagterminologi, juridisk metode og tolkning av rettsreglene og drøfting av problemstillingene. Vurderingen knyttes opp til karaktergruppene 1, 2, 3-4 og 5-6. *Eksempel på vurdering av skriveoppgave i norsk 2BTB* viser eksempel på faglærer sin tilbakemelding direkte på elevenes besvarelse, knyttet til hva som mangler og en generell tilbakemelding på hva

som er bra. *Eksempel på tilbakemeldinger på Vurderingsskjema for murermodul 2016-2017, Rette skjema for tegning, DD Sjekkliste – sluttkontroll utvendig og innvendig byggearbeid og avviksrapport* viser maler som brukes i underveisvurderingen i byggteknikk. Under intervju fikk vi informasjon om hvordan disse skjemaene blir fylt ut og gir eleven tilbakemelding på hva de mestrer i faget med karakter og en vurdering av faglærer om hva de må arbeide videre med.

I samtale med elevene kommer det frem at de får underveisvurderinger knyttet til arbeidsoppgaver/prøver/oppgaver i verksted med og uten karakter, men at de er mest opptatt av karakteren og bruker vurderinger uten karakter i liten grad videre i opplæringen. Lærerne forklarer i varierende grad hva elevene skal lære og hva som er formålet med opplæringen.

I intervju kommer det frem at skolen er i en prosess med arbeidet med formidling av mål, kriterier og hva de mestrer i fag til elevene.

I ny dokumentasjon tilsendt oss ved tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport finner vi i *Karakteroppgjør og sluttvurdering/halvårsvurdering 2. halvår i orden og atferd* at elevene skal få en beskrivende vurdering uten karakter av hvordan de står i forhold til kompetansemålene i fagene, og skal få veiledning i hvordan de kan øke kompetansen sin i faget.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

I *Informasjon i forkant av tilsyn. Rettslære 2* og i intervju kommer det frem at elevene er med på å gi innspill til periodeplaner og arbeidsmetodene, og at elevene er med på å utale seg om hvordan det gikk i muntlige høringer og presentasjoner, og at de kan utale seg etter skriftlige prøver.

Egenvurderingsskjema og intervju knyttet til norskfaget viser at elevene involveres fra tid til annen i vurdering av eget arbeid.

Egenvurderingsskjema, intervju og dokumentasjon (DD Sjekkliste – sluttkontroll utvendig byggearbeid, DD Sjekkliste -sluttkontroll innvendig byggearbeid, Kvalitetssikringsrapport etter plan- og bygningsloven. Avviksrapport, Sjekkliste for jobb analyse, Retteskjema for tegning) viser at elevene vurderer seg selv og deretter i samarbeid med lærer knyttet til ulike teoretisk-/praktiske oppgaver.

I spørreskjema for elever og samtale med elevene kommer det frem at de fleste elevene opplever at de involveres i vurderingen av eget læringsarbeid. Det er en liten andel av elevene som ikke opplever at de blir involvert i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Rektor har i *Lokalt arbeid med læreplaner Stange vgs* gitt føringer for halvårsvurdering med og uten karakter. Det er faglærer som har fått ansvaret for å gi halvårsvurdering i sitt fag. Halvårsvurderingen skal gi informasjon om elevens kompetanse på tidspunktet for vurderingen og om hvordan eleven kan øke sin kompetanse i fag, og for standpunktvurdering dagen før fellessensuren for fag med sentralt gitt eksamen og

senest dagen før første lokalt gitte eksamen. Intervju viser at føringer for halvårsvurderingen er lite kjent i undervisningspersonalet. *Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole* gir føringer for at halvårskarakteren skal suppleres med begrunnelse og veiledning. *Årsplan 16/17* viser at midtterminvurdering skal gjennomføres i oktober-november (ukene 43-45) og i april (uke 14). Terminoppgjøret gjennomføres i uke 4 der karakteren settes.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport har skolen sendt oss dokumentet *Karakteroppgjør og sluttvurdering/halvårsvurdering 2. halvår i orden og atferd 2016/2017*. Det kommer frem i *Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole* at elevene i vurdering uten karakter i fag skal få vurdering ut fra karakter i form av en beskrivende vurdering av hvordan de står i forhold til kompetansemålene i fagene. Elevene skal få veiledning i hvordan de kan øke kompetansen sin i faget. Det skal dokumenteres at undervisvurderingen er gitt. Det er sannsynliggjort at denne rutinen er kjent og tatt i bruk av det pedagogiske personalet våren 2017.

Hedmark fylkeskommune har i veiledningen til *Årsrapport IOP – enkeltfag/tema* gitt føringer for at elever med spesialundervisning skal motta undervisvurdering som skal inneholde grunnlagt informasjon om kompetansen til eleven/lærlingen/lærekandidaten med sikte på faglig utvikling. Det kommer ikke frem i intervjuet at denne føringen er kjent eller tatt i bruk. I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport har skolen utarbeidet *IOP-hefte for videregående skole* hvor det er beskrevet at elever med IOP skal ha halvårsvurdering. Halvårsvurderingen uten karakter kan gis både muntlig og/eller skriftlig. Det er målene i IOP som skal vurderes. Elever som skal ha karakter, skal ha en skriftlig karakter som en del av halvårsvurderingen.

I intervju kommer det frem at det er faglærer som gjennomfører halvårsvurderingen to ganger i året med én og én elev. Disse samtaler foregår tett opp til karakteroppgjøret. Det kommer frem at det ikke foreligger noen føringer for hva denne samtalen skal inneholde. Eksempel på tema i denne samtalen er for eksempel «Hva kan du og jeg gjøre for å gjøre deg bedre?».

I spørreskjema for elever og samtaler med elevene kommer det frem at det er kontaktlærer som gjennomfører halvårssamtale. I samtalen gis det i varierende grad tilbakemelding på hva elevene får til i faget, men på hva eleven må gjøre for å bli bedre i faget.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

Rutine – Elevenes læringssituasjon beskriver rutinen for spesialundervisning, men gir ingen føringer for når den årlige skriftlige rapporten skal skrives, hva den skal inneholde eller at den skal beskrive en vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP.

Hedmark fylkeskommune har utarbeidet en mal for årsrapport IOP – enkeltfag/tema med en veiledning i utfylling av årsrapporten:

- IOP skal evalueres og det skal utarbeides en skriftlig årsrapport, med frist 15. juni.
- Faglærere utarbeide en skriftlig oversikt over den opplæringen eleven har fått og gi en vurdering av utviklingen til eleven.

- Faglærer fyller ut årsrapporten og signer innen 15. juni, og leveres så fort som mulig til sos.ped.leder.
- Sos.ped.leder underskriver rapporten, som sendes til eleven PPT, kontaktlærer og videregående opplæring.

Årsrapport IOP – enkeltfag/tema er et eksempel på at skolen utarbeider årsrapport på slutten av skoleåret. I årsrapporten er det gitt føringer for at under punktet mål og innhold for opplæringen skal det beskrives om eleven har mottatt opplæringen som skissert i IOP, og om opplæringen har gitt forventet utvikling. I *Eksempel på årsrapport* er det beskrevet at opplæringen er gitt iht. programfagene, at eleven har hatt en bra utvikling i den praktiske delen hvor opplæringen er gitt, og at opplæringen har fungert bra, samt at eleven har hatt en god utvikling i den teoretiske delen av programfagene.

I forbindelse med skolens tilbakemelding på foreløpig rapport har vi fått tilsendt *IOP-hefte for Stange videregående skole*. Denne rutinen viser at i årsrapporten skal skolen gi en oversikt over den opplæringen eleven har fått og gi en vurdering av utviklingen til eleven i forhold til målene i IOP. Fristen for utarbeidelse av årsrapport er 15. juni. Det er sannsynliggjort i oversendelsesbrevet at denne rutinen vil være innarbeidet i kollegiet ved skolestart 2017/2018.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Det er Fylkesmannens vurdering at elevene får informasjon om kompetansemålene gjennom de *Lokale læreplanene* som er utarbeidet for de etterspurte fagene, siden de blir lagt ut på skolens læringsplattform *It's learning*. I den lokale læreplanen i *norsk yrkesfag vg1 + vg2* finner vi at den ikke beskriver mål fra hovedområdet språk, litteratur og kultur. I intervju kommer det frem at hvert kapittel i læreboka starter med kompetansemål fra LK06, men at disse i varierende grad blir gjennomgått og forklart slik at elevene vet hva de skal lære. I *egenvurdering, eksempler på prøver/oppgaver*, samtale med elever og intervju kommer det frem at lærer ved oppstart av nytt tema/økt/time i varierende grad forklarer målene slik at elevene forstår hva de skal lære. Det kommer ikke frem i tilsynet at elever med spesialundervisning får veiledning om målene de skal arbeide med. Ny dokumentasjon - *IOP-hefte for Stange videregående skole* sannsynliggjør at elever med spesialundervisning får veiledning i hvilke kompetansemål fra IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Det er vår vurdering at elevene i varierende grad får vite hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse i fag, og hva som vektlegges i vurderingen av måloppnåelse i form av vurderingskriterier. Skolen er i prosess med arbeidet med vurdering. Vi underbygger vår vurdering med følgende dokumentasjon: *Lokal læreplan i norskfaget VG3, Individuell fordypningsoppgave i norsk 2016, Vurdering av fordypningsoppgaven, skriftlig og Vurdering av fordypningsoppgaven, muntlig, Vurderingsskjema til eksamen, norsk vg3, Oppgave 6 Oppgaven består i å legge tømmermannspanel med hjørnekaske, intervju og samtale med elever.*

Det er vår vurdering at skolen har utarbeidet rutiner for at elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurdering i faget, *Karakteroppgjør og sluttvurdering/halvårsvurdering 2. halvår i orden og atferd* sannsynliggjør dette.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Det er vår vurdering at faglærere i varierende grad gir tilbakemeldinger og veileder elevene for at de skal øke sin kompetanse i fag. Videre viser dokumentasjon (*Informasjon i forkant av tilsyn Stange vgs norsk ST, VG3, Dokumentasjon – undervisning norsk 2BTB – 2016-2017, Vurdering av ferdighetsoppgave, skriftlig og muntlig; Vurderingsskjema til eksamen, norsk vg3 Kjennetegn på måloppnåelse/kompetanse og Veiledning til bruk ved skriftlig, sentral gitt eksamen i Rettslære 2, Eksempel på vurdering av skriveoppgave i norsk 2BTB, Eksempel på vurdering av skriveoppgave i norsk 2BTB, Eksempel på tilbakemeldinger på Vurderingsskjema for murermodul 2016-2017, Rette skjema for tegning, DD Sjekkliste – sluttkontroll utvendig og innvendig byggearbeid og avviksrapport*), intervju og samtale med elever at de gir løpende veiledning knyttet til arbeidsoppgaver og prøver. Disse tilbakemeldingene gis både muntlig og skriftlig. Tilsendt dokumentasjon og intervju viser at lærerne ikke bruker underveisvurdering som et redskap i læringsprosessen, som grunnlag for tilpasset opplæring. Tilsynet viser at skolen er i prosess i dette arbeidet gjennom IKO-arbeidet, der refleksjon over egen undervisningspraksis kan bli en del av dette arbeidet.

Det er vår vurdering at skolen har utarbeidet rutiner for at elevene skal få veiledning i hva de mestrer og veiledning i hva de må gjøre for å øke kompetansen sin i fag, *Karakteroppgjør og sluttvurdering/halvårsvurdering 2. halvår i orden og atferd* sannsynliggjør dette. Det er ikke sannsynliggjort at denne rutinen følges opp i praksis på tilsynstidspunktet.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Det er vår vurdering at elevene i varierende grad blir involvert i vurdering av eget læringsarbeid, men at faglærer i VG2 Byggteknikk involverer elevene i vurdering av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglige utvikling. Vi underbygger dette med følgende dokumentasjon: *Egenvurderingsskjema, intervju og dokumentasjon (DD Sjekkliste – sluttkontroll utvendig byggearbeid, DD Sjekkliste -sluttkontroll innvendig byggearbeid, Kvalitetssikringsrapport etter plan- og bygningsloven. Avviksrapport, Sjekkliste for jobb analyse, Retteskjema for tegning.*

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Fylkesmannens vurdering er at skolen har utarbeidet føringer for hva halvårsvurdering skal inneholde, at faglærer skal gjennomføre den og når den skal gjennomføres. I tilsynet kommer det frem at halvårssamtaler gjennomføres med kontaktlærer og i noen fag med faglærer. De gjennomføres i desember/januar, noe som er i tråd med intensjonen med denne samtalen. Dette samsvarer ikke med føringene i *Lokalt arbeid med læreplaner Stange vgs og Årsplan 16/17*. Halvårsvurdering uten karakter

gjennomføres ikke i tråd med intensjonen om at den skal gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet så nært opp til karakteroppgjøret som mulig. Dette for at halvårsvurderingen med og uten karakter skal gjenspeile den samme kompetansen. Hedmark fylkeskommune har i *Årsrapport IOP – enkeltfag/tema* gitt føringer for at elever med spesialundervisning skal få underveisvurdering. Det kommer ikke frem i tilsynet at føringene for halvårsvurdering i *Lokalt arbeid med læreplaner Stange vgs* også gjelder for elever med spesialundervisning eller at føringen fra fylkeskommunen er kjent og innarbeidet.

I intervju og i samtale med elevene kommer det frem at halvårsvurdering i fag i varierende grad er en del av underveisvurderingen og gir uttrykk for elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket. Det kommer frem at halvårsvurdering gir veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i fag.

Det er vår vurdering at skolene har gitt nye føringer for halvårsvurdering i *Karakteroppgjør og sluttvurdering/halvårsvurdering 2. halvår i orden og atferd*. Elevene får halvårsvurdering som sier noe om hvordan de står i forhold til kompetansemålene i fagene og får veiledning i hvordan de kan øke kompetansen sin i faget. Det skal dokumenteres at underveisvurderingen er gitt. Det er ikke i denne rutinen oppgitt når halvårssamtaler uten karakter skal gjennomføres.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

Det er vår vurdering at skolen utarbeider årsrapport for elever med spesialundervisning, *Eksempel på Årsrapport IOP – enkeltfag/tema* dokumenter dette. Det kommer ikke frem i rapporten en vurdering av elevenes utvikling i forhold til målene i IOP. Det er gitt en generell vurdering knyttet til at opplæringen i IOP er gjennomført, og at eleven har hatt en bra utvikling i den praktiske og teoretiske delen av programfaget. Det kommer ikke frem i eksemplet når årsrapporten er utarbeidet.

Vi vurderer at det er sannsynliggjort i *IOP-hefte for Stange videregående skole* at skolen har utarbeidet og innarbeidet denne fremgangsmåte fra skoleåret 2017/18, som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Stange videregående skole gjør elevene i varierende grad kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Tilsynet viser at skolen er i prosess med å videreutvikle dette arbeidet.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Stange videregående skole gir i varierende grad veiledning til elevene om hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Tilsynet viser at skolen er i prosess med å videreutvikle dette arbeidet.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Stange videregående skole gir i varierende grad vurderinger underveis i opplæringen som gir tilbakemeldinger og veiledning til eleven, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Tilsynet viser at den underveisvurderingen skolen gir, i varierende grad bidrar til at elevene øker sin kompetanse i fag, og skolen bruker ikke underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Tilsynet viser at skolen er i prosess med å videreutvikle dette arbeidet.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Stange videregående skole trekker elevene i varierende grad aktivt med i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Tilsynet viser at elevene på VG2 Byggteknikk deltar aktivt i elevvurderingen.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Stange videregående skole gir ikke halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringsperioden i alle fag eller på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen gir i varierende grad halvårsvurdering som gir uttrykk for elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket og hvordan elevene skal få veiledning i hvordan de kan øke kompetansene sin i fag, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

Stange videregående skole utarbeider skriftlige årsrapporter for alle elever med IOP ved slutten av skoleåret, jf. opplæringsloven § 5-5. Stange videregående skole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten gis på riktig tidspunkt og har et innhold som samsvarer med opplæringsloven.

5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen

må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en fremgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Rutine – elevens lærings situasjon gir føringer for at tilpasset opplæring skal tilpasses evnene og forutsetninger hos den enkelte elev, og at det er skolen som er ansvarlig for dette. Videre gir den føringer for kartlegging av alle Vg1-elever gjennom bruk av Utdanningsdirektoratets læringsstøttende prøver i lesing og regning. Resultatene fra disse læringsstøttende prøvene og faglærers observasjon kan være grunnlag for en videre kartlegging av enkelte elever. Det er avdelingsleder ST, seksjonsleder for realfag og faglærer, som har fått ansvar for dette arbeidet. Ved bekymring om tilfredsstillende utbytte plikter faglærer å vurdere elevens læringsutbytte og starte en utredningsfase med å kartlegge, vurdere, justere og prøve ut nye tiltak innenfor de ordinære rammene av tilpasset opplæring. Deretter skal det vurderes om tilbudet gir eleven et tilfredsstillende utbytte. Når lærer vurderer at en elev ikke har tilfredsstillende utbytte, skal han/hun skrive et notat om hva som er blitt gjort. Dette legges inn i elevmappen og med kopi til IKO-teamet. Ved bekymring for enkeltelever etter faglig kartlegginger/læringsstøttende prøver skal faglærer fylle ut og levere et oppfølgingsskjema til IKO-teamet som drøfter eleven med spes.ped. rådgiver og arbeider videre mot en pedagogisk rapport som skal beskrive faglig kartlegging, utprøvde tiltak og

elevenes opplevelse av læringssituasjonen. Spes.ped. rådgiver har møter med PPT hver måned for å drøfte enkeltelever. IKO-teamet følger opp eleven til saken kan avsluttes eller for videre henvisning til PPT.

Skolen er med i et nasjonalt prosjekt i regi av KD. I prosjektet skal det forskes på en modell for bedre gjennomføring i videregående opplæring. Modellen er tatt i bruk på Vg1-elever skoleåret 2016/17 og kalles IKO-modellen. *IKO-implementering Stange videregående skole*, august 2016 viser at skolen har opprettet et *Pedagogisk støtteteam* og IKO bestående av de samme personene; leder for pedagogisk støtteteam er også leder for IKO-teamet, IKO-rådgiver, spesialpedagogisk rådgiver, karriererådgiver og tre sosialpedagogiske rådgivere. Skolens fire avdelingsledere og rektor inngår også som en del av IKO-teamet. Kontaktlærer har en sentral rolle i IKO-arbeidet i forbindelse med oppstarts samtaler og underveis i skoleåret for å få oversikt over elevenes mestring av skolehverdagen. Faglærere og assistenter vil gjennom presise kartlegginger av elevens faglige utfordringer melde dette til kontaktlærer for videre oppfølging i IKO-teamet. Det er utarbeidet et flytskjema for IKO som viser en videre vurdering av om elevene har tilfredsstillende utbytte, behov for tilpasset opplæring eller spesialundervisning. Det er utarbeidet en *møtestruktur* for *klasselærermøter* bestående av kontaktlærer, faglærer, avdelingsleder og en fra pedagogisk støtteteam – IKO-team. I disse møtene skal spørsmål som for eksempel elevenes utbytte av opplæringen og behov for tilpasset opplæring, samordning av undervisningen i enkelte fag drøftes. *Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærere* viser aktiviteter med frister og med ansvarlige. I dette skjemaet kommer det fram at lærer skal gjennomføre 1. halvårsvurdering (midtveisvurdering) for alle elevene 1. november og 1. april, og kontaktlærer/IKO-ansvarlig gjennomfører klassemøter for å bli enige om oppfølgingsbehov i klassen og utarbeide tiltak og innstilling til iverksettelse til ledelsen. Ledelsen og lærere skal følge opp med å reflektere rundt resultatene på midtveisvurdering og vurdere behov for tiltak på individ- eller gruppenivå, og vurdere behov for kompetanseheving i personalet.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Rutine – elevens læringssituasjon Rutine – elevens læringssituasjon, IKO implementering Stange videregående skole, august 2016 og Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærere beskriver ikke rutiner som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og at det gjennomføres tiltak innenfor tilpasset opplæring knyttet til disse områdene.

Vi har mottatt tilbakemeldinger fra skolen på foreløpig tilsynsrapport, som viser at IKO-rutinen vil være implementert og satt i verk på alle nivåer/klasser fra og med skoleåret 2017-2018.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport har vi fått tilsendt mer dokumentasjon:

- a. *Stillingsbeskrivelse for avdelingsleder* har fått hovedansvaret for pedagogisk ledelse som innebærer arbeidet med arbeidsmetoder og vurdering.

- b. *Kontaktlærerhefte*. *Stange videregående skole* inneholder et *Årshjul for kontaktlærer* som blant annet beskriver at utgangspunkt for god læring er et forutsigbart og inkluderende læringsmiljø, trygge rammer og gode relasjoner.
- c. *Stillingsbeskrivelse* for lærer beskriver at de har fått ansvaret for blant annet fag- og læringsmiljø i faggruppen, og at de skal ha et aktivt samarbeid med elever og kolleger om utvikling, gjennomføring og evaluering av pedagogiske opplegg.
- d. *Funksjonsbeskrivelse*. *Sos.ped. rådgiver* viser at denne personen har hovedansvaret for å hjelpe den enkelte elev blant annet knyttet til klassemiljø og mobbing.
- e. *Funksjonsbeskrivelse* *IKO-rådgiver* viser at denne personen skal aktivt motivere og jobbe med læringsmiljø og relasjonsbygging mellom elev, lærer, foresatte og andre samarbeidsinstanser.
- f. *Tidlig innsats når det gjelder*. *IKO – en modell for systematisk frafallsforebygging* er malen for prosjektet. I *Årshjul kontaktlærer* vises det til betydning av didaktisk kompetanse, læringsledelse og vurdering som et utgangspunkt for læring. Videre viser den en plan for klasselærermøter og klassens time der klassemiljø/skolemiljø er et gjennomgående tema gjennom hele året.
- g. *Elev-/foreldresamtaler* og mal for *Elev-/foreldresamtale* er skolens retningslinjer for disse samtalene og viser at klasse- og læringsmiljø er ett av temaene.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

Rutine – elevens læringssituasjon *Rutine – elevens læringssituasjon, IKO-implementering* *Stange videregående skole, august 2016* beskriver gangen i arbeidet for spesialundervisning når vurderinger viser at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen til tross for utprøving av ulike tiltak. Rutinen og intervju viser at arbeidet med spesialundervisning starter så snart et behov er avdekket. I intervju kommer det fram at undervisningspersonalet vurderer om elever trenger spesialundervisning og melder fra til kontaktlærer, som melder videre til IKO-temaet, der rektor er medlem. Intervju bekrefter at denne rutinen er kjent og innarbeidet.

Tilsendt elevmappe viser gangen fra pedagogisk rapport til henvisning til PPT. Skolen utarbeider en *pedagogisk rapport* som blant annet sier noe om rammebetingelsene (gruppestørrelse, lærertetthet, læringsmiljø o.l.), sterke sider, karakter i faget, fagvansker (vurdering av utbytte av opplæringen, oppsummering av kartlegging, tiltak (utprøvde tiltak, som faglige tilpasninger, bruk av tilpasset undervisningsmateriell og organisatoriske tiltak, varighet av tiltakene, effekt, vurdering av utbytte, evt. planlagte tiltak)). Spesialpedagogisk rådgiver sender en forespørsel, *Forespørsel til Pedagogisk-Psykologisk tjeneste om sakkyndig vurdering*, underskrevet av rektor og foresatte. *Henvisning til pedagogisk psykologisk tjeneste for skoleåret 2016/2017* beskriver vanskene og manglende utbytte eleven har, tiltak og kartlegginger skolen har foretatt.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Det er vår vurdering at skolen gjennom *Rutine – elevens læringssituasjon, IKO-implementering Stange videregående skole, august 2016* og *Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærere* har fremgangsmåter som sikrer at lærerne systematisk og løpende vil vurdere om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Intervju viser at de er i prosess i dette arbeidet. IKO-rutinen vil gjelde for alle nivåer/klasser fra og med skoleåret 2017-2018.

I forbindelse med ny dokumentasjon *Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærere* er det sannsynliggjort at lærerne systematisk og løpende vil vurdere om alle elevene på Vg1 og Vg2 har tilfredsstillende utbytte av opplæringen i alle fag.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Det er vår vurdering at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at læringsmiljøet blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen og setter i gang tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Det er vår vurdering at skolen ikke har rutiner som sikrer at arbeidsmåter og vurderingspraksis blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og at det gjennomføres tiltak innenfor tilpasset opplæring knyttet til disse områdene. *Rutine – elevens læringssituasjon Rutine – elevens læringssituasjon, IKO implementering Stange videregående skole, august 2016* og *Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærere og intervju* dokumenter dette.

Det er vår vurdering at ny dokumentasjon sannsynliggjør at lærerne systematisk og løpende vurderer arbeidsmåter og vurderingspraksis for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og at de setter inn tiltak innenfor tilpasset opplæring. Følgende dokumentasjon bekrefter dette: *Stillingsbeskrivelse for avdelingsleder, Kontaktlærerhefte. Stange videregående skole, Stillingsbeskrivelse for lærer, Funksjonsbeskrivelse. Sos.ped. rådgiver, Funksjonsbeskrivelse IKO-rådgiver, Tidlig innsats når det gjelder. IKO – en modell for systematisk frafallsforebygging og Elev-/foreldresamtaler* og mal for *Elev-/foreldresamtale*.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

Det er fylkesmannens vurdering at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om eleven har behov for spesialundervisning og som sikrer at undervisningspersonalet melder behov for spesialundervisning til rektor. *Rutine – elevens læringssituasjon, IKO implementering Stange videregående skole, august 2016* dokumenterer dette. *Eksempel på elevmappe* bekrefter at denne følges i praksis.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Stange videregående skole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. opplæringsloven § 3-11.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Stange videregående skole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. opplæringsloven § 1-3 første ledd. Skolen er i prosess med arbeidet med IKO.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

Stange videregående skole har en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elever med behov for spesialundervisning og som sikrer at undervisningspersonalet melder behov for spesialundervisning til IKO-teamet, der rektor er medlem, jf. opplæringsloven § 5-4, jf. § 5-1.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnsopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 3-12. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skoleeier har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 3-12. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

I intervju og egenvurdering kommer det frem at skolen ikke har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk, og samtidig vurdere om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig opplæring. I forbindelse med åpningsmøtet kommer det frem at elever med behov for særskilt norskopplæring ikke hadde rett til morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring i videregående opplæring.

I intervju kommer det frem at en av norsklærerne har fått ansvar for særskilt norskopplæring ved skolen, og at vedkommende gjennomfører Udir sine kartlegginger når de får elever med behov særskilt norskopplæring.

Hedmark fylkeskommune sin mal for *Vedtak om særskilt språkopplæring* viser at det skal fattes enkeltvedtak om særskilt språkopplæring eller ved opphør av særskilt språkopplæring når det vurderes at eleven har tilfredsstillende norskferdigheter til å følge ordinær undervisning. Det fattes vedtak om rett til særskilt opplæringstilbud for nyankomne elever organisert i gruppe/klasse/skole (innføringstilbud). Bakgrunn for vedtaket er kartlegging av elevens norskspråklige kompetanse, hvor det skal beskrives metode/kartleggingsverktøy og funn som beskriver resultatet av kartleggingen og andre forhold som ligger til grunn for vedtaket. I vedtaket skal det krysses av på hva eleven har rett til: særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig fagopplæring (fag). *Eksempel på vedtak om særskilt språkopplæring* viser at det fattes og underskrives av rektor.

I *Svar - Oversendelse av foreløpig tilsynsrapport – forhåndsvarsel om vedtak* beskriver rektor at de følger opp de felles fylkeskommunale rutinene i arbeidet med særskilt språkopplæring. Vi har fått tilsendt *Rutine for vedtak om særskilt språkopplæring, Hedmark fylkeskommune*. Det kommer frem at skolen ikke har fattet vedtak om morsmålsopplæring, da de ikke har hatt elever med dette behovet. Videre kommer det frem at morsmålsopplæringen i hovedsak gjennomføres av en annen videregående skole i regionen. Det fremkommer at ansvaret for kartlegging og oppfølging av særskilt språkopplæring er tillagt avdelingsleder pedagogisk støtte og sosial.ped.rådgiver, *stillingsbeskrivelsen* sannsynliggjør dette. Følgende kommer ikke frem i stillingsinstruksen til kontaktlærer og lærere:

- at de er ansvarlig for kartlegging av språkkompetanse i grunnleggende norsk og av norskferdighetene underveis,
- at de sender ut av forhåndsvarsel og innkalling til samtale med foresatte

- at de gjennomfører samtale med elever med behov for særskilt språkopplæring.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Vedtak om særskilt språkopplæring viser at tidspunkt for neste kartlegging skal oppgis i enkeltvedtaket. *Eksempel på vedtak om særskilt språkopplæring* viser at tidspunkt for neste kartlegging er fastlagt (høsten 2016).

I ny dokumentasjon finner vi i fylkeskommunens rutiner, *Rutine for vedtak om særskilt språkopplæring, Hedmark fylkeskommune*, at norsklærer/faglærer kontinuerlig kartlegge norskferdighetene underveis i opplæringen. *Stillingsinstrukser* for kontaktlærer og lærere viser ikke at de har dette ansvaret.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Det er vår vurdering at skolen ikke har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk, sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Intervju og *eksempel på vedtak om særskilt språkopplæring* viser at skolen foretar kartlegging gjennom skriftlige oppgaver eller ved bruk av Udir sine kartleggingstester. Skolen vurderer ikke om eleven har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Det er vår vurdering at elever med særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis i opplæringen. Intervju og *eksempel på vedtak om særskilt språkopplæring* dokumenterer dette. I skolens stillingsbeskrivelser kommer det ikke frem hvem som har ansvaret for dette.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Stange videregående skole har ikke en innarbeidet fremgangsmåte som ivaretar kartlegginger og vurderinger av behov for særskilt språkopplæring og tospråklig fagopplæring for elever med behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 3-12.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Tilsynet viser at skolen foretar kartlegging av elever knyttet til vurdering av behov for særskilt språkopplæring, også underveis i opplæringen.

7. Frist for retting av brudd på regelverket

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 6 konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten gis Hedmark fylkeskommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 01.03.2018. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Hedmark fylkeskommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Stange videregående skole oppfyller kravene til opplæringsloven § 3-4, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 1-3, 3-1 og 3-2.

Hedmark fylkeskommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer/følger opp at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget.
- b. Rektor sikrer/følger opp at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til
 - mål for opplæringen
 - hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse
- c. Rektor sikrer/følger opp at opplæringen samlet dekker:
 - alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

2. Hedmark fylkeskommune må sørge for at den individuelle underveisvurderingen ved Stange videregående skole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Hedmark fylkeskommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 / mål i IOP som opplæringen er knyttet til.
- b. Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.

- c. Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene.
- d. Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.
- e. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- f. Elevene fra og med 8. trinn får halvårsvurdering uten karakter
 - midt i opplæringsperioden i alle fag
 - på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet
- g. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen
 - gir informasjon om elevens kompetanse i fagene
 - gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

- 3. Hedmark fylkeskommune må sørge for at Stange videregående skole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 3-12.

Hedmark fylkeskommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevens ferdigheter i norsk.
- b. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.

8. Skoleeiers frist til å rette

Som nevnt i kapittelet ovenfor er skoleeier gitt frist for å rette de brudd på regelverket som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er **01.03.2018**.

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Anne Lise Slåtsveen Feiring
tilsynsleder

Jørn Olav Authen
revisor

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Egenvurderingsskjema fra rektor, faglærer i norsk ST, rettslære og byggteknikk
- Stange videregående skole. Årsmelding. Skoleåret 2015/2016
- Utviklingsplan for Stange videregående skole. Skoleåret 2016-2017
- Standard for god undervisningspraksis Skoleåret 2016-2017
- Styrings- og delegasjonsreglement for Stange videregående skole
- Oversikt over arbeidsoppgaver/stillings- og funksjonsbeskrivelser – Stange vgs
- Retningslinjer for karakterfastsettelse – Stange videregående skole
- Standard for god undervisningspraksis
- Veiledningsskjema – utviklingssamtale
- Møteplan 16/17
- Årsplan 16/17
- IKO implementering Stange vgs
 - Kort oversikt over IKO-arbeidet for fag- og kontaktlærer
 - Oppfølgingsplan IKO
- Informasjon i forkant av tilsyn på Stange vgs. Norsk ST, VG3 3 STA
 - Forslag til årsplan i norsk for 3STA 2016-2017
 - Lokal læreplan i norskfaget VG3
 - Individuell fordypningsoppgave i norsk 2016
 - Vurdering av fordypningsoppgaven, skriftlig
 - Evaluering av Norsk (elevmedvirkning)
- Informasjon i forkant av tilsyn på Stange vgs. Norsk ST, VG3 3 STB
 - Forslag til årsplan i norsk for 3STB2016-2017
 - Lokal læreplan i norskfaget vg3
 - Få oversikt over kapittel 4 og 5 Norsk språkdebatt og språkpolitikk på 1900-tallet. Språk i Norden. Samisk
 - Plan i norsk 3STB uke 42-2 kap. 1 og kap 8 Realismen s gjennombrudd. Skrive, analyse og tolke
 - Individuell fordypningsoppgave i norsk 2016
 - Vurdering av fordypningsoppgave, skriftlig
 - Vurderingsskjema til eksamen, norsk vg3 – langsvarsoppgave
 -
- Dokumentasjon – undervisning norsk 2BTB 2016-2017
 - Informasjon om klasse 2BTB Utkast til årsplan i norsk for 2 BTA 2016-2017
 - Norsk yrkesfag vg1 + vg2 lokal læreplan
 - Tentamen i norsk for 2BTB
 - Elevbesvarelser med retting
 - Undervisningsopplegg Norsk kap 2 sammensatte tekster forts., skrive dag – norsk
 - Begreper – stikkord – kap 5 særtrekk ved norsk og andre språk
- Lokal læreplan i produksjon, byggteknikk VG2 og Lokal læreplan i bransjelære, byggteknikk VG2
 - Detaljert årsplanlegging/undervisningsplan 2016-2017
 - Undervisningsplan for Tegning i faget Bransjelære 17/18
 - Undervisningsplan
 - Oppgave 6. Oppgaven består i å legge tømmermannstabell

- DD Sjekkliste – sluttkontroll utvendig byggearbeid
 - DD Sjekkliste – sluttkontroll innvendig byggearbeid
 - Avviks rapport etter plan- og bygningsloven
 - Sjekker jobb analyse
 - Tegneoppgave nr. 1 Tømrermodul
 - Retteskjema for tegning
- Informasjon i forkant av tilsyn Rettslære 2, VG3
 - Undervisningsevaluering
 - Rettslære 2, periodeplan 1 høst 2016
 - Kjennetegn på måloppnåelse/kompetanse. Veiledning til bruk ved skriftlig eksamen i Rettslære 2
 - Kjennetegn på måloppnåelse ved sluttvurdering i SAM3023 Rettslære 2 – gjelder for sentralt gitt skriftlig eksamen 2014
 - Vurderingsskjema rettslære 2 prøve 16. mars
 - Rettet elevbesvarelse på ark
 - Vurderingsskjema muntlig høring
 - Rettslære 2 VG3 Lokal læreplan i valgfritt programfag. Stange vgs
 - Underveisvurdering i rettslære
- Eksempel:
 - Pedagogisk rapport
 - Forespørsel til PPT om sakkyndig vurdering
 - Henvisning til PPT
- Eksempel på elevmappe - spesialundervisning:
 - Enkeltvedtak – spesialundervisning - skoleåret 2016/2017
 - Del av IOP – plan for fag/emne
 - Opplæringsplan
 - Loggbok/ukeplan
 - Sakkyndig vurdering
 - Enkeltvedtak om spesialundervisning. Skoleåret 2016/2017
 - IOP
 - Årsrapport IOP – enkeltfag/tema
- Elevmappe særskilt språkopplæring:
 - Vedtak om særskilt språkopplæring
 - Oppfølgingsskjema til pedagogisk støtte
 - Pedagogisk rapport
 - Overgangsskjema
- Spørreskjema for elever – faget norsk VG3 ST
- Spørreskjema for elever – faget byggteknikk

Dokumentasjon tilsendt etter tilbakemelding på foreløpig rapport:

- Svar – Oversendelse av foreløpig rapport – forhåndsvarsel om vedtak
- Veileder for oppstartsamtale vg1
- IOP-hefte for Stange videregående skole
- Kontaktlærer hefte Stange videregående skole
- Rutine for vedtak om særskilt språkopplæring, Hedmark fylkeskommune
- Sakkyndig vurdering fra HIPPT
- Funksjonsbeskrivelse sos.ped. rådgiver
- Funksjonsbeskrivelse IKO-rådgiver
- Stillingsbeskrivelse avdelingsleder

- Stillingsbeskrivelse lærer
- Stillingsbeskrivelse spesialpedagogisk rådgiver
- Elev-/foreldre samtaler
- Mal elev-/foreldresamtale

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 11. mai 2017.

Det ble avholdt intervjuer med:

- rektor
- tre avdelingsledere
- spesialpedagogisk rådgiver
- fem faglærere
- samtale med sju elever